

РОЗДІЛ 10

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

УДК 343

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-2/34>

ПОРЯДОК ЗАСЕКРЕЧУВАННЯ, РОЗСЕКРЕЧУВАННЯ ТА ЗНИЩЕННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ НОСІВ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ: НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

THE ORDER OF CLASSIFICATION, DECLASSIFICATION AND DESTRUCTION OF PHYSICAL STORAGE MEDIA TOWARDS THE CONDUCT OF COVERT INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTIONS: THE NATIONAL ASPECT

Дахно О.Ю., к.політ.н.
прокурор відділу Дніпропетровської обласної прокуратури

Метою дослідження є науковий розгляд особливостей порядку засекречування, розсекречування та знищення матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Методи дослідження: загальнонаукові методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція) вивчення порядку засекречування, розсекречування та знищення матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій; системний метод, що передбачає інтеграцію у собі кількох напрямків системного підходу щодо аналізу розвитку певних наукових явищ; дискурсивний метод полягає у висвітленні досвіду основних напрямів розвитку порядку засекречування, розсекречування та знищення матеріальних носіїв інформації; типологічний та описовий методи аналізу проведення обігу інформації щодо негласних слідчих (розшукових) дій; узагальнення – для підведення проміжних і заключних підсумків дослідження, формулювання висновків; комплексний підхід, який дозволив підпорядкувати усі елементи змісту та форми праці провідній меті дослідження. Головні результати і висновки дослідження. Встановлені документи, що пов'язані з негласними слідчими (розшуковими) діями й підлягають засекречуванню. Розглянутий механізм надання відповідному документу грифа секретності на підставі оновленого Зводу відомостей, які становлять державну таємницю. Перераховуються реквізити матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Досліджена організація ведення й зберігання номенклатурних справ щодо організації й проведення негласних слідчих дій. Проаналізована діяльність експертної комісії з питань таємниць, якій доручена підготовка рішень щодо скасування грифів секретності носіїв інформації. Досліджені особливості знищення вказаних матеріальних носіїв інформації. Звертаючись до відповідного іноземного досвіду, розглянута відповідна ситуація у Німеччині, Великій Британії й США. Наведено приклад з роботи Європейського суду з прав людини.

Ключові слова: інформація, матеріальні носії, засекречування, розсекречування, знищення, слідство, розшукові дії, негласні слідчі дії.

The purpose of the study is a scientific examination of the peculiarities of the order of classification, declassification and destruction of material information carriers regarding the conduct of tacit investigative (detective) actions. Research methods: general scientific methods (analysis, synthesis, induction, deduction) to study the order of classification, declassification and destruction of material carriers of information regarding the conduct of tacit investigative (detective) actions; a systemic method that integrates several areas of a systemic approach to the analysis of the development of certain scientific phenomena; discursive method consists in illuminating the experience of the main directions of development of classification, declassification and destruction of material media; typological and descriptive methods of analysis of information handling regarding unspoken investigative (detective) actions; synthesis – to summarize the intermediate and final results of the study, to formulate conclusions; An integrated approach that subordinated all elements of the content and form of work to the main objective of the study. Main findings and conclusions of the study. Documents have been identified that are associated with tacit investigative (detective) actions and are subject to classification. The mechanism for providing the relevant document with a secrecy stamp on the basis of the Code of Information representing state secrecy was considered. The details of the material noses of information regarding the conduct of tacit investigative (search) actions are listed. The organization of management and storage of nomenclature cases regarding the organization and conduct of tacit investigative actions was analyzed. The activities of the expert commission on secrecy issues were identified, which was entrusted with the preparation of decisions on the abolition of secrecy stamps of information carriers. Features of destruction of said material information carriers were investigated. Turning to the relevant foreign experience, the relevant situation in Germany, Great Britain and the USA is considered. An example of the work of the European Court of Human Rights is given.

Key words: information, material carriers, classification, declassification, destruction, investigation, investigative actions, tacit investigative actions.

Вступ. Вивчення питання порядку засекречування, розсекречування й знищення матеріальних носіїв відомостей щодо здійснення негласних слідчих (розшукових) дій представляє собою важливу проблему як для теоретичного аналізу, так і для практичного вивчення. Згідно зі ст. 246 Кримінального процесуального кодексу нашої країни, негласні слідчі (розшукові) дії є різновидом слідчих (розшукових) дій, дані щодо фактів та методів здійснення яких не підлягають розголошенню. Водночас у правовому полі повинні бути диференційовані основи, правовий порядок та повноваження суб'єктів проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також оперативно-розшукових заходів у відповідності до положень Кримінального процесуального кодексу України, Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», а також низки відповідних відомчих

інструкцій з уточненням процедурних аспектів отримання дозволів на здійснення відповідних дій (заходів).

Важливе значення при цьому має засекречування й розсекречування, а також знищення відповідних матеріальних носіїв інформації, пов'язаних із негласними слідчими діями. Узагальнюючи ряд наявних у вітчизняній науковій літературі визначень щодо системи охорони державної таємниці (Дрейс, 2014; Ковальов, Леонов, 2017 та ін.), слід підсумувати, що вона представляє собою систему організаційно-правових, інженерно-технічних, криптографічних й оперативно-розшукових заходів, які спрямовані на запобігання розголошенню секретної інформації, а також та втратам таємних матеріальних носіїв.

Що стосується державної таємниці, то її доцільно розуміти як такий вид таємної інформації, яка охоплює

інформаційні відомості у галузях оборони, науки і техніки, економіки, зовнішніх зносин, державної безпеки, а також охорони правопорядку, розголошення яких спроможне завдати шкоди національній безпеці нашої держави. Ці відомості визнані законодавством державною таємницею і підлягають охороні державою.

Дослідники відмічають вагомий **міждисциплінарний зв'язок даної проблеми із важливими завданнями ряду наукових дисциплін**, який полягає у тому, що вивчення порядку засекречування, розсекречування та знищення матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій передбачає широке залучення теоретико-методологічного інструментарію ряду юридичних дисциплін, а також практики роботи вітчизняних правоохоронних органів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Серед авторів, які фахово вивчали проблематику обігу закритої інформації, у т.ч. державної таємниці, в ході слідчих дій, слід назвати праці таких науковців як Ю.Дрейс (Дрейс, 2014), К.Ковальов, Б.Леонов (Ковальов, Леонов, 2017). Негласні слідчі (розшукові) дії знайшли своє відображення у наукових працях, у т.ч. монографіях і публікаціях, таких дослідників як Л.Аркуша (Аркуша, 2013), В.Колесник (Колесник, 2014), М.Макаров (Макаров, 2016), М.Погорецький (Погорецький, 2012, 2013), Д.Сергеева (Сергеева, 2014). Останніми роками видано багато збірників стосовно актуальних питань оперативно-розшукової діяльності в Україні, у т.ч. негласних слідчих (розшукових) дій (Актуальні проблеми оперативно-розшукової діяльності, 2020; Практикум з негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні, 2016).

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даного дослідження є науковий розгляд порядку засекречування, розсекречування та знищення матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій. **Методи** дослідження, які використовувалися у статті, ґрунтуються на особливостях мети дослідження, а саме:

- загальнонаукові методи (до них відносяться: аналіз, синтез, а також індукція й дедукція) дослідження порядку засекречування, розсекречування й знищення матеріальних носіїв інформаційних відомостей стосовно здійснення негласних слідчих (розшукових) дій;
- системний метод, що передбачає інтеграцію у собі кількох напрямків системного підходу щодо аналізу розвитку певних наукових явищ;
- дискурсивний метод полягає у висвітленні досвіду основних напрямів розвитку порядку засекречування, розсекречування та знищення матеріальних носіїв інформації;
- типологічний та описовий методи аналізу проведення обігу інформації щодо негласних слідчих (розшукових) дій;
- узагальнення – для підведення проміжних і заключних підсумків дослідження, формулювання висновків;
- комплексний підхід, який дозволив підпорядкувати усі елементи змісту та форми праці провідній меті дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правову підставу здійснення негласних слідчих (розшукових) дій, а також захисту інформації у ході проведення вказаних слідчих дій формують: Конституція України (Конституція України) Кримінальний процесуальний (Кримінальний процесуальний кодекс України) і Кримінальний кодекси України (Кримінальний кодекс України), Закони України «Про прокуратуру» (Закон України «Про прокуратуру»), «Про державну таємницю» (Закон України «Про державну таємницю»), «Про оперативно-розшукову діяльність» (Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»), Звід відомостей, що становлять державну таємницю

(затверджений наказом Служби безпеки України від 23.12.2020 № 383 і зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14.01.2021 за № 52/35674), Порядок організації та забезпечення режиму секретності в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 18.12.2013 №939 «ДСК», а також інші нормативно-правові акти.

Базовим нормативно-правовим актом у контексті тематики даного дослідження є спільний наказ Генеральної прокуратури, Міністерств внутрішніх справ, фінансів, юстиції, Служби безпеки, Адміністрації державної прикордонної служби України від 16.11.2012 №114/1042/516/1199/936/1687/5 «Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» (Про затвердження Інструкції). Досліджуваного питання стосуються розділи 5 і 6 цієї Інструкції.

Згідно із законодавством України, на проведення негласних слідчих (розшукових) дій є уповноваженими такі суб'єкти:

- слідчі органів внутрішніх справ;
- слідчі органів безпеки;
- слідчі органів, що здійснюють контроль за дотриманням податкового законодавства;
- слідчі структури державного бюро розслідувань;
- уповноважені оперативні структури органів системи МВС, безпеки, установ, що здійснюють контроль за дотриманням податкового законодавства та ін. (Про затвердження Інструкції).

При цьому в українському законодавстві виокремлюють такі види негласних слідчих (розшукових) дій:

- 1) дії, що проводяться виключно у кримінальному провадженні стосовно тяжких чи особливо тяжких злочинів;
- 2) аудіо-, відеоконтроль особи (відповідно до ст. 260 КПК України), що полягає в негласній (що здійснюється без відома особи) фіксації й обробці із залученням технічних засобів розмови вказаної особи чи інших звуків, рухів, або дій, що пов'язані з її діяльністю чи місцем перебування та ін.;
- 3) накладення арешту на кореспонденцію (згідно зі ст. 261 КПК України), яке полягає у забороні установам зв'язку й фінансовим закладам вручати кореспонденцію адресату без належної вказівки слідчого, прокурора.
- 4) огляд й виїмка кореспонденції (у відповідності до ст. 262 КПК України), які полягають у негласному відкритті, а також огляді затриманої кореспонденції, на яку накладено арешт. Крім того, мова йде про її виїмку чи зняття копії або отримання зразків, нанесення на виявлені речі й документи відповідних спеціальних позначок. Ці речі й документи можуть бути обладнані технічними засобами контролю, а також їх можуть замінити (у разі як вони становлять загрозу для оточуючих чи заборонені у вільному обігу) на відповідні безпечніші аналоги;
- 5) зняття інформаційних відомостей з транспортних телекомунікаційних мереж, що полягає у негласному здійсненні із застосуванням технічних засобів спостереження, відбору й фіксації змісту відомостей, які передаються особою. У ході зняття інформаційних відомостей може також здійснюватися одержання, перетворення і фіксація відмінних різновидів сигналів, що передаються через канали зв'язку – вони можуть бути знаками сигналами, письмовим текстом зображеннями, звуками, а також повідомлення різного виду (Про затвердження Інструкції).

Разом із тим, у нормативно-правовій базі виокремлюють наступні негласні слідчі (розшукові) дії як зняття інформації з інформаційних електронних систем без відома їх власників, володільців чи утримувачів, а також розгляд публічно недоступних місць, помешкання або іншої власності особи та ін.

У ході фіксації результатів негласних слідчих (розшукових) дій, а також дослідження інформації формується протокол щодо ходу і результатів здійсненої негласної слідчої (розшукової) дії (чи її етапів). Цей протокол складається слідчим або уповноваженим працівником оперативного підрозділу. Перший випадок має місце тоді, коли негласні дії проводяться за безпосередньої участі слідчого, а другий випадок – за інших обставин, причому він має відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження.

Підлягають засекречуванню такі документи, пов'язані з негласними слідчими (розшуковими) заходами:

- постанова слідчого і/або прокурора стосовно проведення негласних слідчих (розшукових) дій;
- клопотання відносно дозволу на здійснення негласної слідчої (розшукової) дії;
- ухвала слідчого судді відносно дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, а також додатки до цієї ухвали;
- протокол відносно проведення негласних слідчих (розшукових) дій та відомості, які дають спроможність ідентифікувати особу, місце чи річ, відносно якої проводиться чи планується проведення вказаної дії).

Розголошення вказаних відомостей формує загрози національним інтересам й безпеці України.

Здійснення засекречування вказаних матеріальних носіїв інформації виконується слідчим, прокурором, працівником уповноваженого підрозділу оперативного спрямування, а також слідчим суддею. Механізм вказаних дій – надання згаданому документу грифа секретності на основі Зводу відомостей, які становлять державну таємницю (або Розгорнутих переліків відомостей, що становлять державну таємницю).

У законодавстві України (Про затвердження Інструкції) названі такі реквізити носіїв інформації відносно здійснення негласних слідчих (розшукових) дій:

- гриф секретності;
- номер екземпляру;
- стаття Зводу відомостей... (пункт Розгорнутого переліку відомостей...), на основі якої проводиться засекречування матеріального носія таємної інформації;
- дата засекречування;
- підпис, а також його розшифрування й посада особи, котра надала гриф секретності.

Із наявністю вказаних грифів матеріальні носії інформації відносно проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які містять відомості, що становлять державну таємницю, підлягають реєстрації у режимно-секретному підрозділі. Звичайно, що при цьому не мають бути розкриті відомості про особу, відносно якої заплановано здійснення негласної слідчої (розшукової) дії, а також виду вказаної слідчої дії.

Електронні носії інформації відносно організації й наслідків негласних слідчих (розшукових) дій – це постанови, клопотання, ухвали, протоколи, доручення та додатки до цих документів, а також рапорти, доповідні та ін. Вказані документальні матеріали зберігаються в окремих номенклатурних справах «Документи щодо організації та проведення негласних слідчих (розшукових) дій».

Порушення законодавства про державну таємницю супроводжується дисциплінарною, адміністративною та кримінальною відповідальністю у відповідності із Законом України «Про державну таємницю» та іншими нормативно-правовими актами.

Здійснюючи розсекречення певних матеріальних носіїв інформації стосовно проведення негласної слідчої (розшукової) дії, керівник прокуратури направляє клопотання керівнику органу, де був засекречений матеріальний носій інформації, де зазначаються основи для скасування грифа секретності, назва матеріального носія інформації

та його обліковий номер. До цього долучені матеріальні носії інформації, грифи секретності яких пропонується скасувати.

У подальшому формується експертна комісія з питань таємниць, якій доручена підготовка рішень щодо скасування грифів секретності вказаних носіїв інформації. Склад цієї комісії – не менше трьох осіб, у т.ч. фахівців, котрі мають відповідний рівень знань і досвіду роботи у галузі охорони державної таємниці, а також співробітники режимно-секретних підрозділів, котрі мають допуск до державної таємниці. Експертна комісія проводить засідання, у ході яких рішення ухвалюються простою більшістю голосів, а у разі рівного розподілу голосів вирішальним вляється голос голови комісії.

Експертна комісія володіє правом здобувати у відповідному до законодавства порядку від прокурора потрібні для виконання покладених на неї завдань відомості й матеріали, а також готувати з вказаною метою належні запити до інших підприємств, організацій, установ й громадян.

Результати проведення засідань експертної комісії зафіксовані у протоколі, де відображені питання для обговорення, їх результати, питання, а також пропозиції членів комісії. Рішення комісії оформлені шляхом складання акту скасування грифів секретності матеріальних носіїв секретної інформації, що затверджується керівником експертної комісії (Про затвердження Інструкції).

Акт скасування грифу секретності має містити у собі:

- назву матеріального носія інформації, документа та стислий зміст інформації, яка в ньому містяться, а також обліковий номер й дата реєстрації;
- гриф секретності, стаття ЗВДТ, на підставі якої матеріальному носію секретної інформації було надано гриф секретності;
- дані щодо особи (посада, прізвище й ініціали посадової особи), котра надала гриф секретності;
- розташування матеріального носія інформації (номер справи, розрахунок розсилки та ін.);
- причини скасування грифу секретності;
- реквізит, який надано матеріальному носію секретної інформації.

Після того, як носії інформації стають розсекреченими, ухвалюється рішення відносно їх зняття з обліку в режимно-секретному підрозділі й долучення їх до матеріалів кримінального провадження у порядку, що встановлений КПК України та іншими документами (Кримінальний процесуальний кодекс).

У випадку наявності у матеріалах щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій даних, які становлять державну таємницю, досудове розслідування й судове провадження у ході кримінального провадження здійснюються з дотриманням відповідних вимог режиму секретності і у порядку, що передбачений главою 40 КПК України.

Переходячи до знищення матеріалів, що здобуті під час негласної слідчої дії, слід зауважити, що знищення вказаних матеріалів не має завдавати шкоди кримінальному провадженню. Знищення даних, відомостей, речей і документів проходить під контролюванням прокурора і за його присутності (ст. 255 КПК України).

Знищення вказаних матеріальних носіїв інформації відбувається таким чином, що унеможливує їх відтворення, у режимному приміщенні, що визначено спеціальним наказом керівника органу, де діє слідчий підрозділ, керівника Генеральної прокуратури України чи прокуратури області, яка прирівняна до неї. Стосовно цього факту знищення комісією формується акт, де зазначаються реквізити речей або документів, а також орган, що надав гриф секретності, а також відображається відповідний спосіб знищення. Відповідні акти стосовно знищення зберігаються у режимно-секретному органі.

Звертаючись до відповідного іноземного досвіду, слід розглянути відповідну ситуацію у Німеччині, Великій

Британії й США. Зокрема, у Німеччині система захисту державних секретів безпосередньо пов'язана із системою захисту таємної інформації у сфері промисловості й торгівлі (промислове шпигунство) та регульована нормами ряду законів, до яких належать: Кримінальний кодекс, Закон про боротьбу із недобросовісною конкуренцією, Федеральний закон про охорону даних тощо. У ФРН відомості з обмеженим доступом можуть мати 3 ступені секретності: «цілком таємно» (Streng Geheim), «таємно» (Geheim), а також «конфіденційно» (VS-Vertraulich). Відповідальність за порушення у сфері службової таємниці встановлена в 28 розділі Кримінального кодексу ФРН (Ковальов, Леонов, 2017, с. 115).

У Великій Британії досліджуваної сфери стосується закон з охорони державної таємниці, що має назву «Про державну таємницю» (Official Secrets Act). Відповідно до чинного законодавства Сполученого Королівства, відомості з обмеженим доступом можуть характеризуватися чотирма ступенями секретності: «цілком таємно» (Top Secret), «таємно» (Secret), «конфіденційно» (Confidential), а також «для службового користування» (Restricted). У відповідному законі конкретизовані формулювання складів злочинів, що пов'язані із розголошенням інформації, яка охороняється.

У Сполучених Штатах Америки система обмеження доступу до відомостей регульована Указом Президента «Секретна інформація в сфері національної безпеки», згідно з яким у США наявні три ступені секретності: «цілком таємно» (Top Secret), «таємно» (Secret) та «конфіденційно» (Confidential). Згідно з указом президента США, федеральні органи розробляють свої інструкції відносно роботи з державною таємницею (Ковальов, Леонов, 2017, с. 116).

Проблематика доступу до таємних документів становить вагомий частину справ, які розглядаються Європейським судом з прав людини. У 2009 році ЄСПЛ розглядав справу *Kenedi v. Hungary* (Право на доступ до інформації: еволюція підходів Європейського суду з прав людини), у рамках якої угорський історик Я.Кенеді направив запит до міністерства внутрішніх справ Угорської Республіки для отримання певних документів для написання й публікації нового історичного дослідження. Зазначене міністерство відмовило у наданні вказаних документів, посилаючись на те, що вони становлять державну таємницю. Попри те, що за рішеннями національних судів Я.Кенеді здобув право на доступ до вказаних документів, а також їх розповсюдження, міністерство внутрішніх справ Угорщини продовжувало відмовляти істориком у оприлюдненні цих відомостей.

Після того, як історик звернувся до ЄСПЛ, зазначаючи, що дії установи перешкоджають йому у створенні й оприлюдненні об'єктивної наукової праці про історію Державної служби безпеки Угорщини, Європейський суд з прав людини підтвердив, що «доступ до оригінальних документальних джерел з метою легітимного історичного дослідження є основною умовою реалізації права заявника на свободу вираження поглядів» (Право на доступ до інформації: еволюція підходів Європейського суду з прав людини).

Висновки з даного дослідження. Отже, у ході розгляду теми даного дослідження ми прийшли до наступних висновків:

Підлягають засекречуванню такі документи, пов'язані з негласними слідчими (розшуковими) діями:

- постанова слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих дій;
- клопотання щодо дозволу на проведення негласної слідчої дії;
- ухвала слідчого судді стосовно дозволу на здійснення негласної слідчої дії, а також додатки до нього;
- протокол щодо проведення негласних слідчих дій, а також відомості, що дають спроможність ідентифікувати

особу, місце чи річ, відносно якої проводиться чи планується проведення вказаної дії).

Під час виготовлення секретних документів із використанням ІТ-засобів мають бути забезпечені вимоги законодавства України в сфері технічного захисту інформації.

Організація ведення й зберігання номенклатурних справ щодо організації й проведення негласних слідчих дій реалізується із дотриманням вимог законодавства у галузі охорони державної таємниці відносно секретного діловодства. За здійснення охорони державної таємниці й дотримання інших вимог чинного законодавства про державну таємницю у ході проведення негласних слідчих (розшукових) дій відповідальні слідчі, прокурори, слідчі судді й співробітники уповноважених оперативних підрозділів, котрі виконують негласні слідчі (розшукові) дії.

Здійснюючи розсекречення певних матеріальних носіїв інформації стосовно проведення негласної слідчої (розшукової) дії, керівник прокуратури направляє клопотання керівнику органу, де був засекречений матеріальний носій інформації, де зазначаються підстави для скасування грифа секретності, назва матеріального носія інформації та його обліковий номер.

Знищення вказаних матеріальних носіїв інформації відбувається таким чином, що унеможливує їх відтворення, у режимному приміщенні, що визначено спеціальним наказом керівника органу, де діє слідчий підрозділ.

У цілому вважаємо доцільним оновлення спільного наказу Генеральної прокуратури, Міністерств внутрішніх справ, фінансів, юстиції, Служби безпеки, Адміністрації державної прикордонної служби України №114/1042/516/1199/936/1687/5 «Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні». Ця постанова була ухвалена майже 10 років тому (16 листопада 2012 року) і потребує правової «модернізації» з урахуванням таких чинників:

- затвердження у грудні 2020 року оновленого Зводу відомостей, що становлять державну таємницю;
- змін у нормативно-правовій базі щодо ведення секретного діловодства в державних установах і організаціях (зокрема, ухвалення КМУ 19.10.2016 р. Постанови № 736 «Про затвердження Типової інструкції про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію»);
- специфічних рис проведення негласних слідчих (розшукових) дій правоохоронними органами у зоні ведення Операції Об'єднаних сил на Сході України;
- появи нових (НАБУ, Національна поліція) і реформи структури «традиційних» (МВС, СБУ) правоохоронних органів;
- істотного оновлення за останні 10 років технічної (у т.ч. кібернетичної), а також криптографічної бази організації негласних слідчих (розшукових) дій;
- змін у вітчизняному законодавстві, спричинених поступовою інтеграцією нашої держави до Євросоюзу та наближенням вітчизняних правових норм у сфері охорони державної таємниці та проведення слідчих (розшукових) дій до європейських;
- проведення наукових правознавчих досліджень з проблематики негласних слідчих (розшукових) дій, які актуалізували потребу в оновленні відповідної нормативно-правової бази.

Перспективи подальшого розвитку в цьому напрямку. Базовою перспективою даного дослідження є компаративний аналіз здійснення порядку засекречування, розсекречування та знищення матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласних слідчих дій в Україні та інших державах світу, зокрема Центральної та Східної Європи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми оперативно-розшукової діяльності: матеріали Круглого столу присвяченого Дню науки (Дніпро, 22 травня 2020 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 146 с.
2. Аркуша Л. І. Поняття, система та підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 3. С.141-144.
3. Дрейс Ю. О. Функціонування системи охорони державної таємниці в Україні: організаційно-правова структура, принципи та завдання. *Актуальні проблеми оперативно-розшукової діяльності*. 2014, т. 20, випуск 2, с. 176-184.
4. Закон України «Про державну таємницю» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>.
5. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.
6. Закон України «Про прокуратуру» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.
7. Ковальов К. Є., Леонов Б. Д. Забезпечення охорони державної та службової таємниці у сфері оперативно-розшукової діяльності за законодавством окремих держав: порівняльний аналіз. *Інформація і право*. № 1(20). 2017. С.112-122.
8. Колесник В.А. Негласні слідчі (розшукові) дії: кримінально-процесуальні та криміналістичні аспекти підготовки і проведення. Київ : Прецедент, 2014. 135с.
9. Конституція України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
10. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
11. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
12. Макаров М. А. Судовий контроль у кримінальному провадженні: монографія. Київ : КНТ, 2016. 403 с.
13. Наказ Генеральної прокуратури, Міністерства внутрішніх справ, фінансів, юстиції, Служби безпеки, Адміністрації державної прикордонної служби України № 114/1042/516/1199/936/1687/5 від 16.11.2012 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>
14. Погорецький М. А. Впровадження інституту негласних (розшукових) слідчих дій в правозастосовну практику. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика): наук. – практ. журнал. 2012. № 2 (28). С. 56-63.
15. Погорецький М. А. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С.21-24.
16. Право на доступ до інформації: еволюція підходів Європейського суду з прав людини [Електронний ресурс]. URL: <https://cedem.org.ua/analytics/pravo-na-dostup-do-informatsiyi-evolyutsiya-pidhodiv-yevropejskogo-sudu-z-prav-lyudyny>.
17. Практикум з негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні: навчально-методичний посібник для студентів (курсантів) І курсу другого (магістерського) рівня галузь знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. 200 с.
18. Сергеева Д.Б. Результати негласних слідчих (розшукових) дій: проблемні аспекти визначення. *Право і громадянське суспільство*. 2014. № 1 (6). С. 97-106.